

МЕДИКО-СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗЛОВЖИВАННЯ ПИВОМ ПІДЛІТКАМИ (ПІДЛІТКОВИЙ ПИВНИЙ АЛКОГОЛІЗМ)

*ДУ «Інститут педіатрії, акушерства та гінекології імені О.М. Лук'янової НАМН України», Київ
Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, Київ*

**СЛОБОДЧЕНКО Л.М.,
СИНЧУК Л.М.,
ШКІРЯК-НИЖНИК З.А.,
СЛЕПАКУРОВА І.В.**

В останні роки ріст вживання пива особами молодого віку стає актуальною проблемою як в Україні так і в багатьох країнах світу. Так по даним ряду дослідників до 76% підлітків у віці 14-16 років мають досвід вживання алкоголю.

В документах Всесвітньої організації охорони здоров'я відмічається, що Україна являється лідером серед 40 країн Європи по кількості підлітків, котрі регулярно вживають алкоголь, особливо слабоалкогольні напої. Дослідження свідчать про те, що серед дітей 12-13 років 1% щоденно вживають пиво або слабоалкогольні напої.

За останні роки вживання пива підлітками зросло в 10 разів. В сусідній Росії анонімні опитування, які регулярно проводяться в школах, свідчать про те, що середній вік початку вживання пива, знизився до 10 років. Пиво перетворилось в повсякденний напій.

Через що ж склалась така ситуація? Серед основних причин такого вибухового росту вживання пива серед підлітків можна виділити його високу доступність на відміну від міцних алкогольних напоїв та вина. Вплив реклами, відсутність виражених порушень поведінки й працездатності, при вживанні пива, а також упевненості значної частини населення в безпечності та навіть користі цього напою, лояльне відношення до нього суспільства.

Характерним для ранньої алкоголізації підлітків являється групове вживання алкоголю. Початковими мотивами в цьому випадку являється не бажання відставати від однолітків, цікавість, неправильне поняття шляху до

статусу дорослого чоловіка. Надалі мотиви повторних вживань, пов'язані з бажанням відчути веселий настрій, почуття розкутості, впевненості в собі.

Як і у дорослих, розвиток алкоголізму у підлітків проходить три закономірні стадії: психічна, фізична залежність, органічний дефект особистості зі специфічними рисами – абстинентними психозами та глибокою соціальною деградацією.

Для підлітків характерне прагнення вживання алкоголю в дозах, котрі викликають наркотичний стан («до

ПРОДОВЖЕННЯ НА СТ. 20 ►

◀ ПОЧАТОК НА СТ. 19

повного відключення»), що на початку носить характер своєрідної бравади перед однолітками, але вже через 3-4 місяці стає пов'язаним з нездоланим патологічним бажанням.

У підлітків відмічається прискорений тип перебігу алкоголізму. Поява фізичної залежності від алкоголю позначається вже через три роки, в той час як у дорослих цей період складає не менше 8-10 років.

Аналіз факторів, які приводять до ризику підліткового алкоголізму, дозволяє науковцям виділити слідувачі із них:

- Економічне (соціальне) благополуччя. Підлітки із соціально-неблагополучних сімей, для котрих характерні соціальна ізоляція, незадовільні життєві умови, батьки являються часто учасниками правопорушень та постійно вживають алкоголь.
- Неприятливе оточення і соціальна не облаштованість. Райони проживання підлітків з високим рівнем доступності.
- Часті зміни життя також впливають негативно на психічний стан підлітка, тому що йому знову потрібно будувати відносини з новими друзями, сусідами, однокласниками, що часто впливає на появу труднощів і проблем. Чим частіше переїжджає сім'я, тим вище небезпека виникнення проблем, пов'язаних з вживанням алкоголю.
- Доступність алкоголю. Алкогольні напої доступні всім і кожному. Будь-який підліток, який приходить до магазину маючи гроші, може купити пляшку пива, або якогось іншого слабоалкогольного напою. Пляшка пива і пляшка води в магазинах мають одну і ту ж ціну. Підліток вибирає і купує пиво. Науковцями доведена наявність «гену алкоголізму».
- Сімейна сприйнятливості до алкоголізму свідчить про те, що діти, народжені чи виховані в сім'ях з алкогольними традиціями, схильні до великого ризику пристраститись до алкоголю в ранні роки. По даним ряду опитувань серед підлітків було виявлено, що 60%, які вживають алкоголь, батьки страж-

дали алкоголізмом. В цьому свою роль грають як генетичні фактори, так і вплив навколишнього оточення.

Звичайно, навколишнє оточення підлітка має значний вплив на його поведінку щодо вживання алкоголю, пива та слабоалкогольних напоїв, однак, значна кількість підлітків навіть потрапляючи в оточення факторів ризику, все ж алкоголь не вживають. Знають існують якісь утримуючі фактори від вживання алкоголю.

Як показали дослідження мають місце:

- почуття гумору;
- внутрішній самоконтроль, цілеспрямованість;
- важливість взаємовідносин крім батьків з одним із дорослих чоловіків, таким часто може бути шкільний вчитель.
- переконливість і співпадаючі з прийнятими в соціальній групі моральні цінності (успішне оволодіння необхідними вміннями, визнання і схвалення умілих дій);
- норми, які виключають вживання алкоголю, прийняті в сім'ї, в школі, в колективі.

Таким чином, сім'я і оточення є одним з факторів (як спонукаючих так і стримуючих), який визначає відношення підлітка до алкоголю.

В усьому світі існує культура вживання пива. Так ВООЗ дає чітку рекомендацію норм безпечного вживання пива, це:

- 0,5 л пива для здорового чоловіка на добу;
- 0,3 л пива для жінок, але вагітним жінкам пиво взагалі вживати заборонено.

Причому рекомендується вживати пиво не кожного дня, а робити перерву до 2 діб.

Річ у тому, що пляшка пива міцністю 5% еквівалентна приблизно 60 мілілітрів горілки. Якщо пиво має міцність 8% об., його пляшка еквівалентна 100 мілілітрів горілки, а 2 пляшки міцного пива – це вже 200 мл горілки. А між іншим багато сучасних підлітків 16-17 років випивають до 3 л пива замість води в день, що еквівалентно 400 мл горілки.

А в останні роки з'явилась різноманітність пива з вмістом алкоголю до 12% об. Вживання пива в тій же щоденній кількості, що звичайно, безумовно веде ланцюг негативних наслідків, обумовлених сполученням токсичної дії алкоголю, та активних біологічних речовин, що виникають під час бродіння пива.

Річ у тім, що для нормального бродіння пива необхідний ряд інгредієнтів таких як хміль, ячмінь, кобальт (тяжкий метал) для стабілізації пива та інш. Під час бродіння пива виникають такі шкідливі біологічні речовини як сивушні масла, альдегіди, ефіри, а кобальт перевищує допустиму норму в 10 разів. Хміль за своїми властивостями в процесі бродіння схожий на канабіноїди (наркотик).

У деяких повідомленнях висвітлюється питання, що пиво по своїй небезпеці може бути прирівняне до самогону, так як в процесі бродіння пива і самогону продукти бродіння ідентичні. Це – сивушні масла, альдегіди, ефіри, їх в 10 разів більше ніж, в горілці, тому що горілку виготовляють в промисловості зі спирту вищого сорту.

Крім того, в пиві, як показали дослідження, крім кобальту мають місце такі важкі токсичні метали як кадмій, свинець, ртуть, мідь, цинк. Їх накопичення в ор-

ганізмі приводить поступово до симптомів хронічного отруєння. Установлено, що великі дози кадмію при непомірному вживанню пива можуть викликати гостре отруєння.

Так солі кадмію впливають негативно на обмін ряду мікроелементів. Кадмій порушує передачу сигналів в нервових і ендокринних клітинах, регулюючих системи організму. Солі кадмію мають мутагену дію.

В пиві також мають місце моноаміни, котрі виникають в результаті бродіння хмелю. В їх числі в пиві є присутнім і трупний яд – кодаверін.

Таким чином, ці шкідливі речовини, що мають місце в пиві, приводять до руйнівних наслідків органів і систем всього організму, а саме:

- токсини, що виникають під час бродіння призводять до потовщення стінок міокарда, розширення його камер, збільшення розміру серця. Виникає так зване «алкогольне святкове серце», рентгенологи називають синдром пивного серця, або синдром «капронової панчохи».

Відмічено дослідниками й негативний вплив пива на ожиріння, рівень артеріального тиску, діяльність шлунково-кишкового тракту.

Справа в тому, що пиво спочатку викликає збудження секреції шлункових залоз, а потім пригнічує їх дію, що призводить до розвитку гастриту, виразок шлунку та 12-ти палої кишки, а також страждає печінка, підшлункова залоза.

У відповідь на прийняття щоденно пива, в печінці синтезується речовина, яка подавляє секрецію метилтестостерону (основного чоловічого статевого гормону) в той час як іде активна виробка фітоестрогенів, аналогів жіночих статевих гормонів, що призводить до поступової фемінізації чоловічого населення: жир у них відкладається в області стегон, животі, на боках по жіночому типу; розростаються грудні залози, розширюється таз.

Пиво поступово ослабляє цікавість чоловіків до жіночої статі та через 10-15 років чоловіки страждають на імпотенцію.

ПРОДОВЖЕННЯ НА СТ. 22 ►

◀ ПОЧАТОК НА СТ. 21

До яких же наслідків може привести систематичне вживання пива підлітками та молоддю. Доведено, що систематичне вживання пива може викликати пивний алкоголізм як вино, горілка чи коньяк. Пивний алкоголізм у підлітків розвивається по законах звичайного алкоголізму.

Фармакологічна дія пива така, що воно сприяє відпочинку та заспокоєнню. З пивом людина привчає себе не тільки до звичайного сп'яніння діючого алкоголю, але і до седативного засобу.

Отже, пиво стає необхідним елементом відпочинку серед молоді. З часом молодий чоловік не здатний почувати себе нормально без «пивного допінгу». У нього порушується самопочуття, сон, погіршується настрої, наростає психічна напруженість, погіршуються взаємовідношення з рідними. Так формується пивний алкоголізм, який більш небезпечний горілчаного, так як розвивається непомітно.

Таким чином, пивна субкультура це «вхідні ворота» алкоголізму, що веде до деградації поколінь. На очах тверезі підлітки, юнаки, дівчата перетворюються в молодь, яка п'є, а це ж майбутні батьки та матері – можливі п'яниці.

Пивний алкоголізм тяжко протікає. Вихід із такого запою дуже довгий, а наслідки його надзвичайно руйнівні. Так, у підлітків, юнаків, як показали дослідження, при постійному вживанні пива втрачається еластичність судин, розширюється об'єм серця, порушується обмін речовин, розвиваються гастрит шлунку, виразки шлунку та 12-ти палої кишки, пивний панкреатит, гепатит. Посилюється сечогінний ефект, що приводить до вимивання з організму дитини магнію, калію, викликаючи порушення ритму серця, перепадів тиску. Викликає порушення клітин головного мозку.

У дівчат, які з раннього віку пристрастились до пива з часом у них грубіє голос, виростають пивні вуса, більш виражена імовірність виникнення раку молочної залози, яєчників, матки, має місце безпліддя. У ново-

народжених дітей, мати яких раніше пила пиво і продовжує його вживати, годуючи дитину груддю, у маюка можуть мати місце епілептичні судоми.

Таким чином, наслідки пристрасті до пива змолоду надзвичайно тяжкі, це – міокардіодистрофія; враження клітин мозку, порушення інтелекту, тяжкі психічні порушення; токсичний гепатит, цироз печінки; алкогольний панкреатит.

Які ж профілактичні засоби можуть бути задіяні в боротьбі з пивним алкоголізмом серед молоді? Ще в 1927 році видатний психіатр В.М. Бехтерев писав, що питання про величезну небезпеку, яку приносить алкоголь, недостатньо доведене як до малокультурних мас населення так і більшості інтелігенції.

Слід відмітити, що особливо шкідливу роль в розповсюдженні пивного алкоголізму грають агресивні рекламні компанії виробників пива. Аналіз показав, що ці ролики орієнтовані в основному на молоде покоління і основані на неправдивих твердженнях, що вживання пива робить життя легше і більш просте. У підлітків, які п'ють пиво формується відчуття, що з пляшкою пива вони будуть «крутіші», значніші, привабливіші, що особливо впливає на підлітків віком 12-16 років, коли йде формування особистості і пошук себе. Агресивна рекламна компанія пива здійснює у молоді ілюзію «соціальної цінності» пива, а головне повну безпеку його вживання. Вживання алкоголю спонукає до ризикової поведінки та підвищує вірогідність інфікування ВІЛ-інфекцією.

Це дослідження свідчить про те, що є нагальна потреба в розробці та впровадженні національної стратегії профілактики алкоголізму, ВІЛ-інфікування та формування відповідальної поведінки серед молоді щодо збереження власного здоров'я.

Ця інформація адресована і рекомендована для впровадження в життя всім посадовцям державних установ, батькам, батьківським комітетам в школах, представникам неурядових організацій та організацій, які надають послуги, тренерам спортивних шкіл, гуртків та ЗМІ. ●